

XXX

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo
2012/00555-2 RK ZA

Vybavuje/
Pavličková

Bratislava
20. 9. 2012

Vec Odborné stanovisko podľa § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z.z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej v texte len „Stredisko“) bolo zriadené zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej v texte len „zákon o zriadení Strediska“). V ustanovení § 1 ods. 2 a 3 zákona o zriadení Strediska sú upravené úlohy Strediska, medzi ktoré patrí aj zabezpečenie právnej pomoci obetiam diskriminácie a obetiam intolerancie [§ 1 ods. 2 písm. b)] a vydávanie odborných stanovísk vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Antidiskriminačný zákon), a to na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy.

Pri spracúvaní odborného stanoviska vychádzalo Stredisko z medzinárodnej a vnútroštátnej právnej úpravy zákazu diskriminácie, z odbornej literatúry a z podnetu, dokumentov a vyjadrení poskytnutých žiadateľom.

Odborné stanovisko bolo vypracované na žiadosť XXX v súvislosti s prebiehajúcim pracovnoprávnym sporom medzi žiadateľom a Trenčianskou univerzitou Alexandra Dubčeka v Trenčíne (ďalej v texte len „TnUAD“).

• **Skutkový stav:**

Písomným podaním zo dňa 05.09.2012 sa na Stredisko obrátil XXX (ďalej v texte len „žiadateľ“) so žiadosťou o odborné stanovisko vo veci diskriminácie v pracovnoprávných vzťahoch v súvislosti s prebiehajúcim súdnym sporom o určenie neplatnosti okamžitého skončenia jeho pracovného pomeru a o náhradu mzdy. Žiadateľ pracoval na funkčnom mieste kvestora TnUAD. Po tom, ako dňa 26.04.2011 zverejnil otvorený list adresovaný Správnej rade TnUAD a Akademickému senátu TnUAD, v ktorom vyjadril osobný názor na činnosť a nedostatky v riadení Univerzity zo strany rektora TnUAD prof. Kneppa, došlo dňa 16.05.2011 počas práceneschopnosti žiadateľa k okamžitému ukončeniu jeho pracovného pomeru zo strany rektora TnUAD prof. Kneppa z dôvodu údajného závažného porušenia pracovnej disciplíny. Žiadateľ podal dňa 25.05.2011 na Okresnom súde v Trenčíne žalobu na určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a o náhradu mzdy. Dňa 17.08.2012 doplnil svoju výpoveď a poukázal na porušenie ustanovenia § 13 ods. 1 **Zákonníka práce**, t.j. práva na rovnaké zaobchádzanie v pracovnoprávných vzťahoch podľa Antidiskriminačného zákona, zo strany rektora TnUAD.

• **Antidiskriminačná legislatíva Slovenskej republiky:**

V Slovenskej republike je od 1. júla 2004 účinný zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení

niektorých zákonov, ktorým boli prevzaté do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky antidiskriminačné smernice Rady Európskej únie.

V zmysle ustanovenia § 2 Antidiskriminačného zákona:

(1) *Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania* spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(2) Pri dodržiavaní zásady rovnakého zaobchádzania je potrebné prihliadať aj na **dobré mravy** na účely rozšírenia ochrany pred diskrimináciou.

(3) Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou.

V zmysle ustanovení § 2a ods. 1-8, ods. 11 Antidiskriminačného zákona

(1) Diskriminácia je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie a neoprávnený postih; diskrimináciou je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.

(2) **Priama** diskriminácia je *konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.*

(3) **Nepriama** diskriminácia je *navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takéhoto záujmu.*

(4) **Obťažovanie** je také *správanie*, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu *zастраšujúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponížujúceho, potupujúceho, zneuctujúceho alebo urážajúceho prostredia a ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zásah do slobody alebo ľudskej dôstojnosti.*

(5) **Sexuálne obťažovanie** je *verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby a ktoré vytvára zастраšujúce, ponížujúce, zneuctujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie.*

(6) **Pokyn** na diskrimináciu je *konanie, ktoré spočíva v zneužití podriadenosti osoby na účel diskriminácie tretej osoby.*

(7) **Nabádanie** na diskrimináciu je *presvedčanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie osoby na diskrimináciu tretej osoby.*

(8) **Neoprávnený postih** je také *konanie alebo opomenutie*, ktoré je pre osobu, ktorej sa týka, *nepriaznivé a priamo súvisí*

a) *s domáhaním sa právnej ochrany pred diskrimináciou vo svojom mene alebo v mene inej osoby alebo*

b) *s podaním svedeckej výpovede, vysvetlenia alebo súvisí s inou účasťou tejto osoby v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania,*

c) *so sťažnosťou namietajúcou porušenie zásady rovnakého zaobchádzania.*

(11) Za diskrimináciu z dôvodu

a) **pohlavia** sa považuje aj diskriminácia z dôvodu tehotenstva alebo materstva, ako aj diskriminácia z dôvodu pohlavnej alebo rodovej identifikácie,

b) **rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu** sa považuje aj diskriminácia z dôvodu vzťahu k osobe určitého rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu,

c) **náboženského vyznania alebo viery** sa považuje aj diskriminácia z dôvodu vzťahu k osobe určitého náboženského vyznania alebo viery a aj diskriminácia fyzickej osoby bez náboženského vyznania,

d) **zdravotného postihnutia** sa považuje aj diskriminácia z dôvodu predchádzajúceho zdravotného postihnutia alebo diskriminácia osoby, u ktorej by na základe vonkajších príznakov bolo možné predpokladať, že je osoba so zdravotným postihnutím.

V zmysle ustanovenia § 3 ods. 1 Antidiskriminačného zákona každý je povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vo vzdelávaní.

V zmysle ustanovenia § 9 ods. 1 a 2 Antidiskriminačného zákona každý má právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou. Každý sa môže domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodrzaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadost'učinenie.

Zo zákonnej definície zásady rovnakého zaobchádzania, z obsahu európskych antidiskriminačných smerníc a z existujúcej judikatúry európskych súdov vyplýva, že cieľom predmetnej právnej úpravy má byť ochrana osôb pred nerovnakým zaobchádzaním z určitého dôvodu, ktorý je právnymi predpismi zakázaný ako dôvod nerovnakého zaobchádzania (ako napr. vek, pohlavie, zdravotné postihnutie, príslušnosť k národnosti a pod.), tzv. „chránený dôvod“. Nie každé nerovnaké zaobchádzanie, či už z objektívneho alebo subjektívneho hľadiska je možné považovať za diskrimináciu, resp. porušenie zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona, aj keď zároveň môže znamenať porušenie iných práv alebo oprávnených záujmov osôb upravených inými právnymi predpismi.

Možnosť kvalifikovať určité konanie ako diskrimináciu podľa Antidiskriminačného zákona teda vyžaduje existenciu tzv. komparátora – subjektu, voči ktorému sa porovnáva osoba, ktorá o sebe tvrdí, že s ňou je, bolo alebo by mohlo byť zaobchádzané menej priaznivo.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že na to, aby išlo o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, resp. diskrimináciu musí byť daný niektorý z dôvodov uvedených v § 2 ods. 1 Antidiskriminačného zákona, musí byť naplnená jedna z foriem uvedených v § 2a antidiskriminačného zákona, a napokon musí sa tak diať v jednej z oblastí, ktoré sú v zmysle § 3 ods. 1 Antidiskriminačného zákona týmto zákonom pokryté.

- **Záver:**

K prvému bodu doplnenej výpovede zo dňa 17.08.2012

Rektor TnUAD v okamžitom skončení pracovného pomeru uvádza medzi dôvodmi porušenie pracovnej disciplíny, ktorého sa mal žiadateľ dopustiť tým, že zamestnankyňa ekonomického oddelenia TnUAD, ktorého vedúceho kvestor priamo riadi, spôsobila schodok na zverených hodnotách v pokladni. Žiadateľ z pozície kvestora v danej záležitosti vyvodil následky, vydal pokyn kvestora na vykonanie mimoriadnej inventarizácie a prijatie a rozpracovanie opatrení, aby sa takýto stav neopakoval.

Žiadateľ poukázal na situáciu, keď bola vinou mzdového referátu vyplatená mzda zamestnankyni XXX za mesiac apríl 2009 dvakrát, čím vznikla škoda predstavujúca skutočný účtovný schodok. Žiadateľ na toto pochybenie upozornil rektora TnUAD a požiadal vedúcu oddelenia práce a miezd (ktorého súčasť tvorí mzdový referát) o nápravu stavu. Napriek tomu, že k náprave nedošlo, rektor TnUAD v uvedenom prípade **nevyvodil zodpovednosť voči vedúcej pracovníčke**, tak ako to urobil v prípade žiadateľa pri schodku na zverených hodnotách v pokladni.

Z uvedeného skutkového stavu podľa Strediska **môže vyplývať rozdiel v zaobchádzaní s vedúcimi zamestnancami zo strany rektora TnUAD.** Tento rozdiel má byť podľa tvrdení žiadateľa zapríčinený jeho iným zmysľaním, konkrétne vyjadrením nespokojnosti s rektorovou činnosťou a riadením TnUAD. V danom prípade skutočnosti uvedené žiadateľom *naznačujú*, že rektor TnUAD **diskriminačne postupoval** voči žiadateľovi z dôvodu jeho iného zmysľania týkajúceho sa činnosti a riadenia TnUAD.

K bodom dva a tri doplnenej výpovede zo dňa 17.08.2012

V nasledujúcich bodoch svojej doplnenej výpovede žiadateľ uvádza ako **komparátora**, t.j. osobu, s ktorou sa podľa neho zaobchádzalo v porovnateľnej situácii priaznivejšie ako so žiadateľom,

priamo **rektora TnUAD prof. Kneppa**. Rektor vysokej školy je v zmysle ustanovenia § 10 ods. 1 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej v texte len „zákon o vysokých školách“) štatutárnym orgánom verejnej vysokej školy, riadi ju, koná v jej mene a zastupuje ju navonok. Za svoju činnosť **zodpovedá akademickému senátu** verejnej vysokej školy, ak zákon o vysokých školách neustanovuje inak. Kvestor verejnej vysokej školy podľa ustanovenia § 14 ods. 2 zákona o vysokých školách zabezpečuje a zodpovedá za hospodársky a administratívny chod verejnej vysokej školy, **koná v jej mene v rozsahu určenom rektorom a je podriadený priamo rektorovi.**

Z uvedených ustanovení zákona o vysokých školách vyplýva, že postavenie kvestora a rektora v rámci štruktúry vysokej školy **nie je porovnateľné**. Vzhľadom na to, že zodpovednosť voči týmto osobám vyvodzujú rozdielne subjekty, nie je možné podľa názoru Strediska vyvodit' v predmetných bodoch doplnenej výpovede nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania, nakoľko **nebola naplnená podmienka existencie komparátora**. V prípade, ak by ste našli osobu, ktorá má porovnateľný problém ako Vy a s touto osobou sa v porovnaní s Vami zaobchádzalo priaznivejšie a svoje tvrdenia môžete predložiť relevantnými dôkazmi, išlo by o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania.

K bodu štyri doplnenej výpovede zo dňa 17.08.2012

V poslednom bode doplnenej výpovede žiadateľ poukazuje, ako na porovnateľnú situáciu, na nezrovnalosti v dochádzke a odpracovanom čase **prof. Kneppa** v rámci jeho súbežného pracovného pomeru ako **vysokoškolského učiteľa na Fakulte mechatroniky TnUAD**. V zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 zákona o vysokých školách je predstaviteľom fakulty dekan, ktorý fakultu riadi, zastupuje a koná v jej veciach. § 28 ods. 9 zákona o vysokých školách ďalej ustanovuje pôsobnosť dekana, podľa ktorej **dekan fakulty vykonáva právne úkony v pracovnoprávných vzťahoch u zamestnancov verejnej vysokej školy zaradených na fakulte** v rozsahu a za podmienok určených v štatúte vysokej školy. Vysokoškolský učiteľ vykonáva svoju pracovnú činnosť v rámci fakulty vysokej školy a je preto podriadený jej dekanovi. **Kvestor** verejnej vysokej školy je podľa vyššie citovaného ustanovenia § 14 ods. 2 zákona o vysokých školách podriadený priamo rektorovi vysokej školy. Zároveň je kvestor, na rozdiel od vysokoškolského učiteľa zaradeného na fakulte, v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 zákona o vysokých školách vedúcim zamestnancom verejnej vysokej školy.

Z citovaných ustanovení zákona o vysokých školách vyplýva, že postavenie prof. Kneppa, zamestnaného ako vysokoškolský učiteľ na Fakulte mechatroniky TnUAD v danom prípade nie je porovnateľné s postavením žiadateľa vykonávajúceho funkciu kvestora TnUAD. Vzhľadom na uvedené skutočnosti **nemôže Stredisko** ani v poslednom bode doplnenej výpovede **vyvodit' porušenie zásady rovnakého zaobchádzania**, nakoľko **nie je naplnená podmienka existencie komparátora**. V prípade, ak by ste našli osobu, ktorá má porovnateľný problém ako Vy a s touto osobou sa v porovnaní s Vami zaobchádzalo priaznivejšie a svoje tvrdenia môžete predložiť relevantnými dôkazmi, išlo by o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania.

Napriek tomu si Stredisko dovoľuje žiadateľa upovedomiť, že v jeho prípade napriek vyššie uvedenému pravdepodobne mohlo dôjsť k porušeniu ustanovení Zákonníka práce, o ktoré opiera svoju žalobu na určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a o náhradu mzdy.

Stredisko je pripravené Vám, v prípade Vášho záujmu a v rozsahu svojej právomoci, poskytnúť potrebné poradenstvo súvisiace s porušením zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle Antidiskriminačného zákona písomne, telefonicky alebo prostredníctvom elektronickej pošty. Stredisko Vám zároveň dáva na vedomie svoju právomoc upravenú v ustanovení § 1 ods. 3 zákona o zriadení Strediska, podľa ktorého je **Stredisko oprávnené zastupovať účastníka v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona.**

S pozdravom

JUDr. Juraj Horváth
výkonný riaditeľ